

Regelbarometern 2011

Företagens syn på regeringens
regelförenklingsarbete

November 2011

Innehållsförteckning

1. Regelbarometern 2011.....	4
1.1 Inledning.....	4
1.2 Undersökningens genomförande.....	4
1.3 Sammanfattning.....	4
2. Resultatredovisning.....	6
2.1 Regelförändringarnas vikt och betydelse.....	6
2.2 Få företag märker skillnad.....	8
2.3 Största hindren för tillväxt i företagen.....	9
2.4 Arbetsmiljöreglerna ökat hinder för små företag.....	10
2.5 Kommunal servicegaranti.....	11
2.6 Kommunal företagslots eller en väg in.....	12
2.7 Öppna svar.....	13
3. Uppföljning av Regelagendan 2010.....	14
4. Bilagor.....	16
4.1 NNRs rekommendationer.....	16
4.2 Uppdrag inom ramen för regeringens nya förenklingsprogram.....	22
Näringslivets Regelnämnds, NNR, medlemmar.....	23
Medverkande.....	24
Näringslivets Regelnämnd, NNR.....	26

1. Regelbarometern 2011

1.1 Inledning

Detta är tredje året i rad som Näringslivets Regelnämnd (NNR) presenterar en undersökning rörande företagens inställning till regelförenklingsarbetet. Vid näringsdepartementets regelförenklingsdag den 26 oktober i år klargjorde näringsminister Annie Lööf att målsättningen med regeringens arbete är att skapa en märkbar förändring i företagens vardag. Givet denna målsättning är Regelbarometern – och motsvarande attitydundersökningar – ett viktigt verktyg när det gäller att följa upp och utvärdera regeringens arbete. Att skapa en märkbar förändring i företagens vardag måste också vara ett långsiktigt arbete där regeringen tar fasta på de förslag till systemåtgärder som NNR presenterade i Regelagendan 2010. Det avslutande kapitlet i Regelbarometern 2011 blir därför en uppföljning av dessa förslag.

1.2 Undersökningens genomförande

Undersökningen genomfördes av SKOP per telefon mellan den 2 och 11 november 2011 med svenska privata företag i alla näringsgrenar med minst en anställd person. Precis som i tidigare undersökningar gjordes ett icke-proportionellt stratifierat urval ur SCB:s företagsregister. Lika stora urval gjordes i sex strata, 1-4, 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100 eller fler anställda. Urvalet bestod av företag inom samtliga näringsgrenar utom offentlig förvaltning, försvar, obligatorisk socialförsäkring eller näringsgren okänd. Det begränsades till företag med juridisk form 21-49 eller 92-93. I varje företag intervjuades företagsledaren. Av de valda företagen svarade 600 vilket innebär en svarsprocent om 79 procent. Bortfallet uppgick till 21 procent och består av företagare/företagsledare som inte ville medverka i undersökningen.

1.3 Sammanfattning

En stor majoritet (94 procent) av företagarna anser det vara mycket eller ganska viktigt att regeringen förenklar reglerna för företagen. Denna andel ligger på samma nivå som i de båda tidigare undersökningarna 2009 och 2010.

En majoritet (55 procent) anser också att en sänkning av regelkostnaderna har mycket eller ganska stor betydelse för att det i framtiden skall gå bra för företaget.

För första gången är andelen företag som upplever att det har blivit enklare (21 procent) att följa de statliga reglerna fler än de som upplever att det blivit krångligare (9 procent). Den stora majoriteten av företagen (71 procent) har i likhet med resultaten från tidigare år inte märkt någon förändring.

En klar majoritet (63 procent) av företagarna anger att skatte- och momsreglerna utgör ett av de tre största hindren för att företaget skall kunna växa. Den största förändringen när det gäller tillväxthinder är att andelen företagarna med 1-9 anställda som upplever att arbetsmiljöreglerna är ett tillväxthinder har ökat från fyra till 18 procent.

En knapp tredjedel (30 procent) av företagarna har under det senaste året varit i kontakt med kommunen för att få ett tillstånd eller ett godkännande i någon fråga. Av dessa uppger 39 procent att det finns någon form av servicegaranti vad gäller maximala handläggningstider i den kommun där de är verksamma. En majoritet (54 procent) av de intervjuade företagarna i Regelbarometern 2011 vet inte om det finns en företagslots eller så kallad "en väg in" i deras kommun.

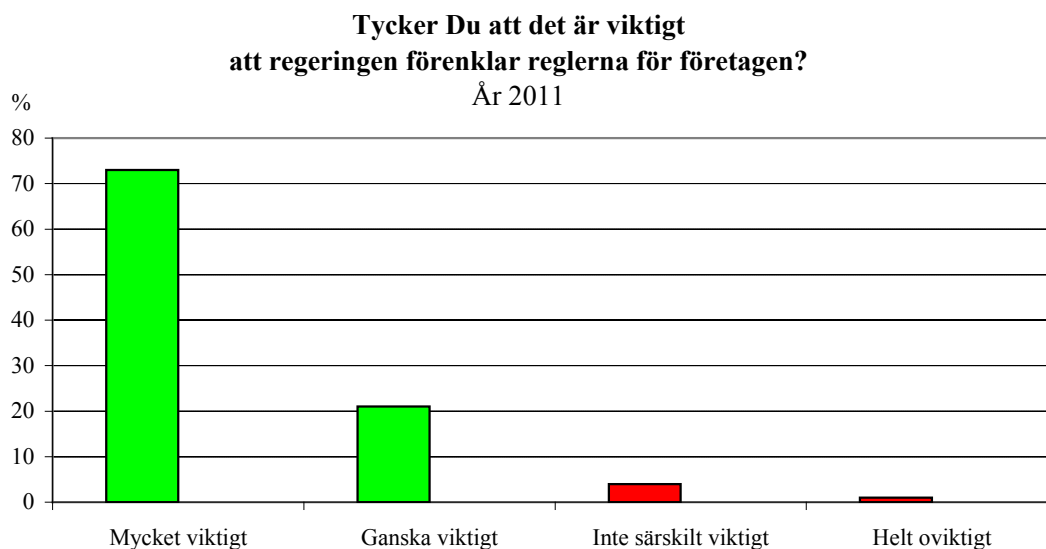
NNR gav i Regelagendan 2010 ett flertal rekommendationer för hur det systemövergripande arbetet med regelförenkling behöver förändras. Syftet med dessa systemförslag är att visa på vilka åtgärder som krävs för att skapa ett enklare regelverk och en bättre regelgivningsprocess. Dessa bör tillgodose samhällets behov av regleringar och ge förutsättningar för företagande och ekonomisk tillväxt. NNRs medlemsorganisationer lämnade även över ett flertal konkreta förenklingsförslag till regeringen för att på detta sätt bidra till ett ökat fokus på de åtgärder som företagen efterfrågar. Samtliga förslag finns på www.nnr.se

NNR redovisar i denna rapport vilka systemövergripande insatser som genomförts under 2011 och vad som återstår att göra. Några åtgärder som kvarstår att genomföra är bl.a. följande: tydligare fokus på de regelförändringar som företagen efterfrågar, tillgodose behovet av extern expertis för att ta fram kvalificerade konsekvensanalyser, utvärdera effekterna av de regelverk som införs, samt att inleda ett systematiskt arbete för att kartlägga och motverka förekomsten av överimplementering/goldplating av EU-lagstiftning.

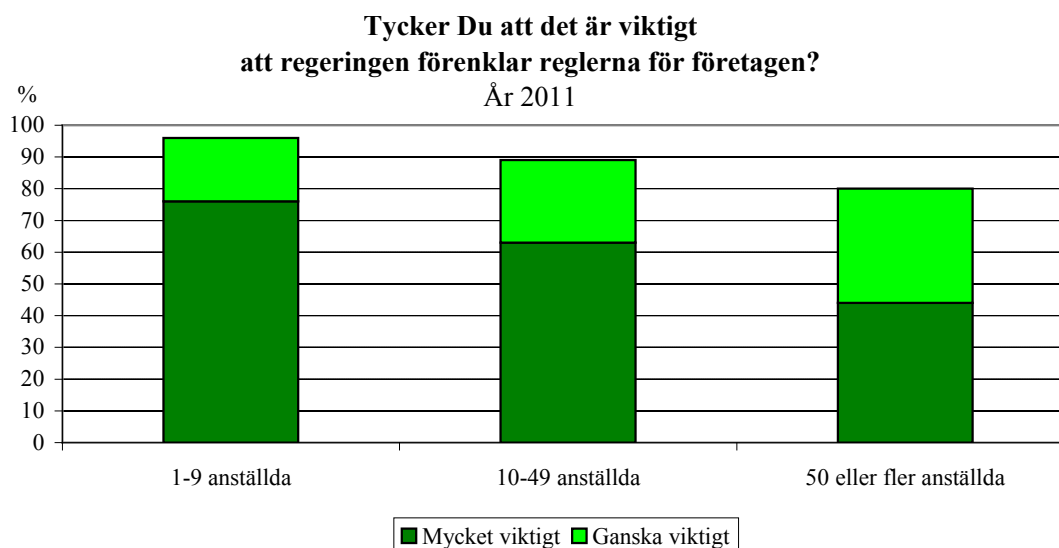

2. Resultatredovisning

2.1 Regelförändringarnas vikt och betydelse

En mycket stor majoritet av de intervjuade företagen, 94 procent, anser att det är mycket viktigt eller viktigt att regeringen förenklar reglerna för företagen. Av dessa är det hela 73 procent som anser att det är mycket viktigt och 21 procent som anser viktigt. Denna andel ligger på samma nivå som i de båda tidigare undersökningarna 2009 och 2010.

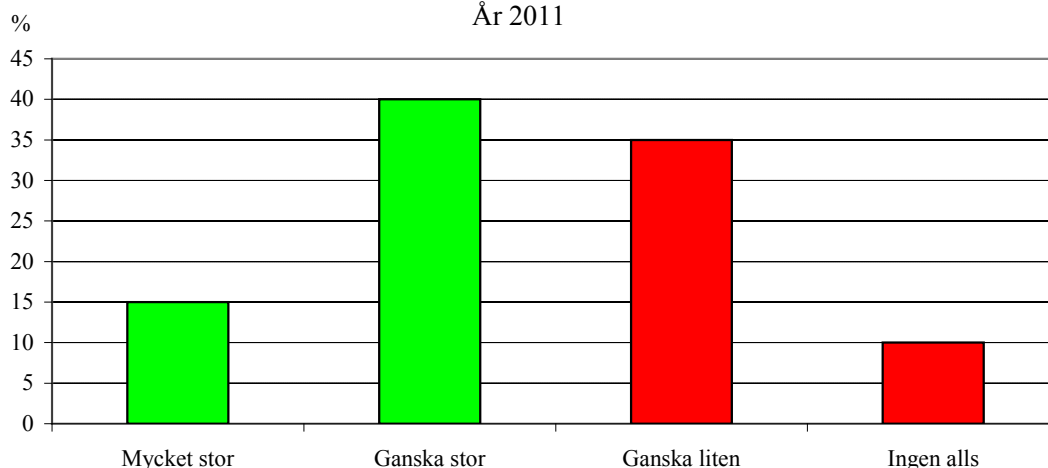

Det framgår av undersökningen att 96 procent av de mindre företagen anser att det är viktigt (20 procent) eller mycket viktigt (76 procent) att regeringen förenklar för företagen. Bland företag med 50 eller fler anställda anser 80 procent av företagen att regel-förenklingsarbetet är viktigt (36 procent) eller mycket viktigt (44 procent). Detta är ett resultat som går igen från tidigare år och en sannolik förklaring är att företagsledarna i små företag ofta själva har huvudansvaret för att hantera olika regelverk.

Hur stor betydelse har en sänkning av regelkostnaderna för att det ska gå bra för Ditt företag i framtiden?

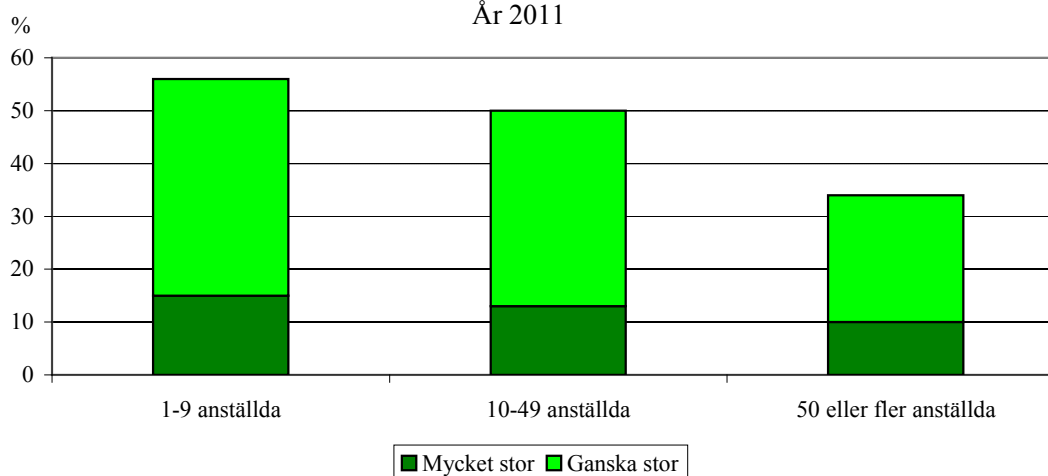
År 2011

Sänkta regelkostnader har stor betydelse för företagets framgång. Av företagarna anser 55 procent att sänkta regelkostnader har ganska stor (40 procent) eller mycket stor (15 procent) betydelse för att det skall gå bra för företaget i framtiden.

Hur stor betydelse har en sänkning av regelkostnaderna för att det ska gå bra för Ditt företag i framtiden?

År 2011

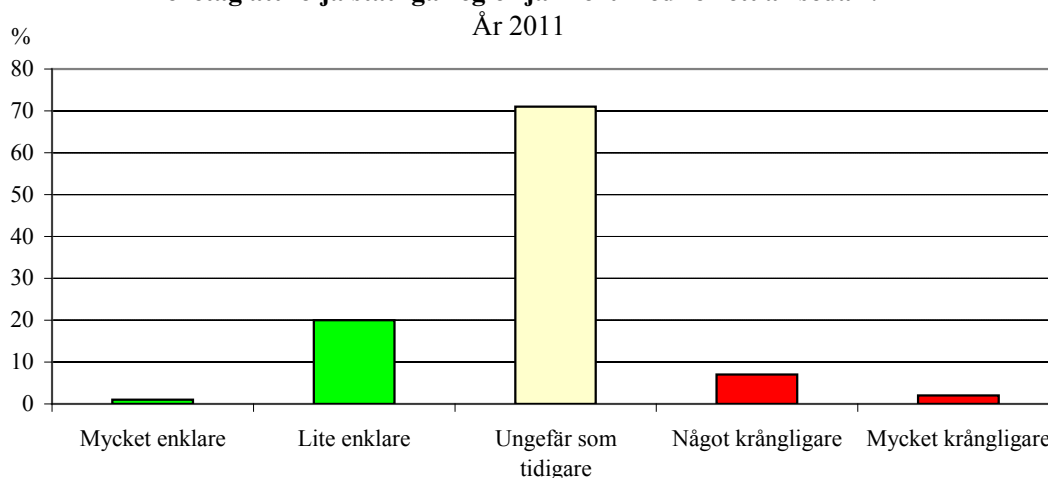

Undersökningen visar tydligt att ju färre anställda ett företag har, desto större betydelse har sänkta regelkostnader för att det ska gå bra för företaget i framtiden. Detta är åter igen ett resultat som går igen från tidigare år och som också kan förklaras med att företagare med små företag ofta själva har huvudansvaret för att hantera olika regelverk.

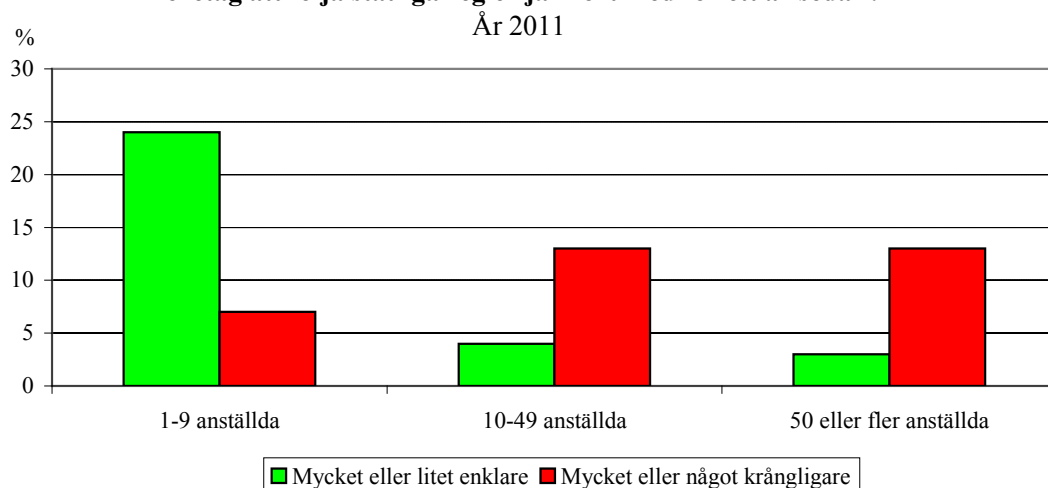
2.2 Få företag märker skillnad

Upplever Du att det har blivit enklare eller krångligare för Dig och Ditt företag att följa statliga regler jämfört med för ett år sedan?

På frågan om det blivit enklare eller krångligare att följa regelverken jämfört med ett år sedan svarar 71 procent av företagen att situationen är ungefär som tidigare. Detta är en marginell minskning jämfört med 2009 och 2010 då motsvarande siffra var 75 respektive 74 procent. Även om den stora majoriteten av företag inte märkt någon skillnad så är andelen företag som anser att det blivit enklare för första gången fler än antalet företag som anser att det blivit krångligare. Av företagen anser 21 procent att det blivit lite eller mycket enklare och endast 9 procent anser att det blivit krångligare. En förklaring till detta kan vara att företagen upplever en mer positiv attityd till företagande från samhällets sida och att många myndigheter och kommuner aktivt arbetar för att bli mer serviceorienterade.

Upplever Du att det har blivit enklare eller krångligare för Dig och Ditt företag att följa statliga regler jämfört med för ett år sedan?

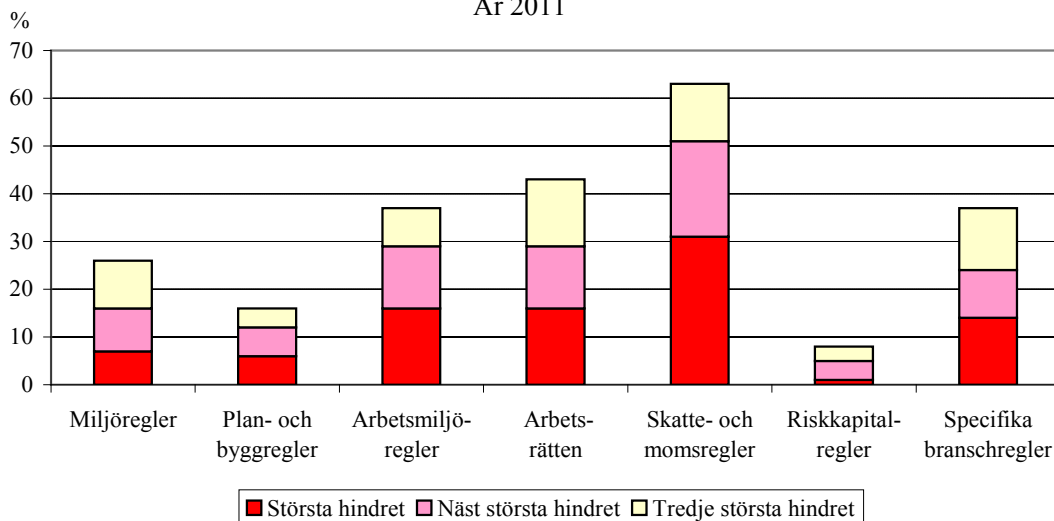

Det är främst de mindre företagen som upplever att det skett regelförenklingar under det senaste året. Bland företag med 10 eller fler anställda är det fortfarande fler som upplever att det blivit krångligare.

2.3 Största hindren för tillväxt i företagen

Största hindren för att de intervjuade företagen skall kunna växa
3 hinder fick anges
År 2011

Skatte- och momsreglerna kommer på första plats bland tillväxthindren. Av företagen upplever 63 procent att skatte- och momsreglerna är ett av de tre största hindren för att företaget skall kunna växa. 31 procent av företagen anser att skatte- och momsreglerna är det allvarligaste hindret.

Arbetsrätten kommer på andra plats bland tillväxthindren. 42 procent av företagen svarar att arbetsrätten är ett av de tre största tillväxthindren varav 16 procent anser att arbetsrätten är det största hindret.

En dryg tredjedel av företagen (37 procent) anser att arbetsmiljöregler är ett av de tre största tillväxthindren, 16 procent svarar att arbetsmiljöreglerna är det största hindret.

Ungefär lika många företag (37 procent) ser specifika branschregler som ett av de tre största tillväxthindren, 14 procent anser att branschreglerna är det största hindret.

Vart fjärde företag (26 procent) anser att miljöregler ett av de tre största tillväxthindren varav 7 procent anser att miljöreglerna är det största hindret.

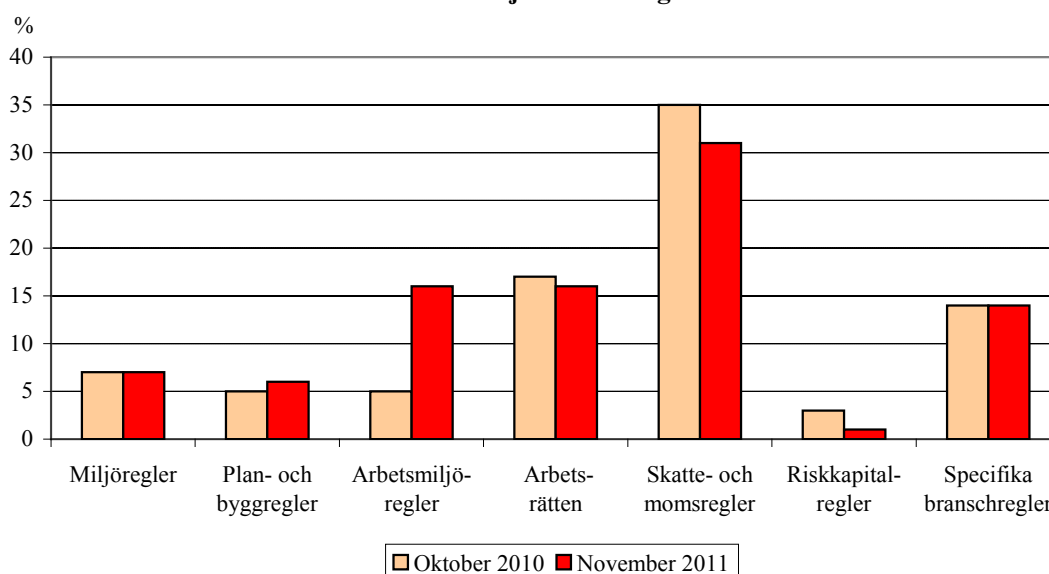
Plan- och byggregler är bland de tre största hindren enligt 16 procent av företagen, 6 procent anser att de är det största hindret.

Riskkapitalregler kommer på sista plats av de sju uppräknade regelslagen. 8 procent av företagarna anser att riskkapitalreglerna är bland de tre största hindren, 1 procent anser att de är det största hindret.

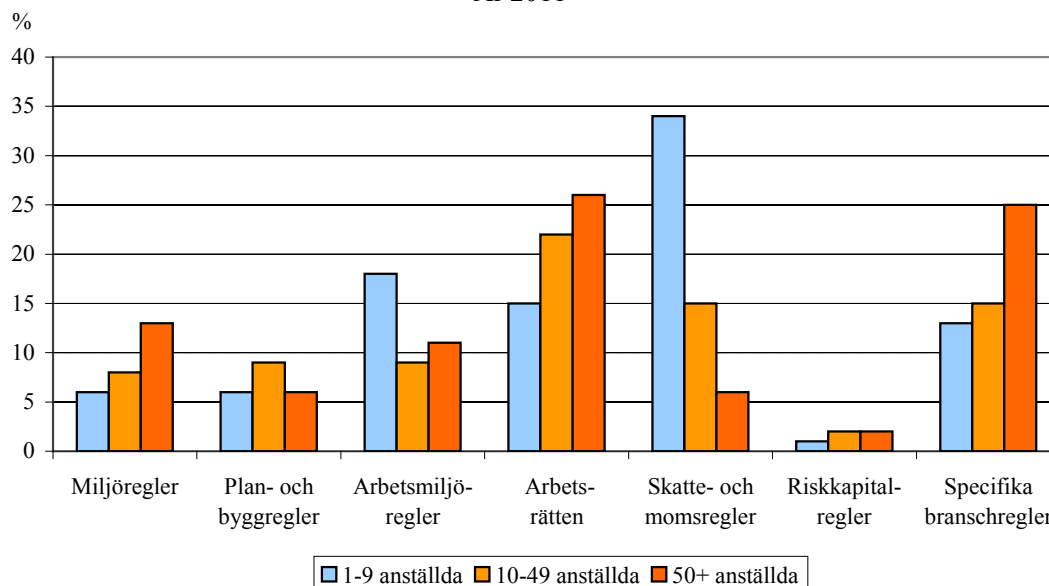
2.4 Arbetsmiljöreglerna ökat hinder för små företag

Största hindret för att de intervjuade företagen skall kunna växa

Företagens prioriteringar av de största tillväxthindren är ungefär desamma i år som för ett år sedan. Den största förändringen är andelen företagare som anser att arbetsmiljöreglerna är ett de tre största tillväxthindren har ökat från 22 till 37 procent jämfört med 2010. Andelen företag som anger att arbetsmiljöreglerna är det största tillväxthindret har ökat från fem till 16 procent.

Största hindret för att de intervjuade företagen skall kunna växa
År 2011

Arbetsmiljöreglerna upplevs som krångligare för alla företag, men särskilt för de små företagen med 1-9 anställda där nu 18 procent av företagen ser detta område som ett av de största tillväxthindren jämfört med 4 procent 2010.¹

1 Regelagendan 2010, s. 23

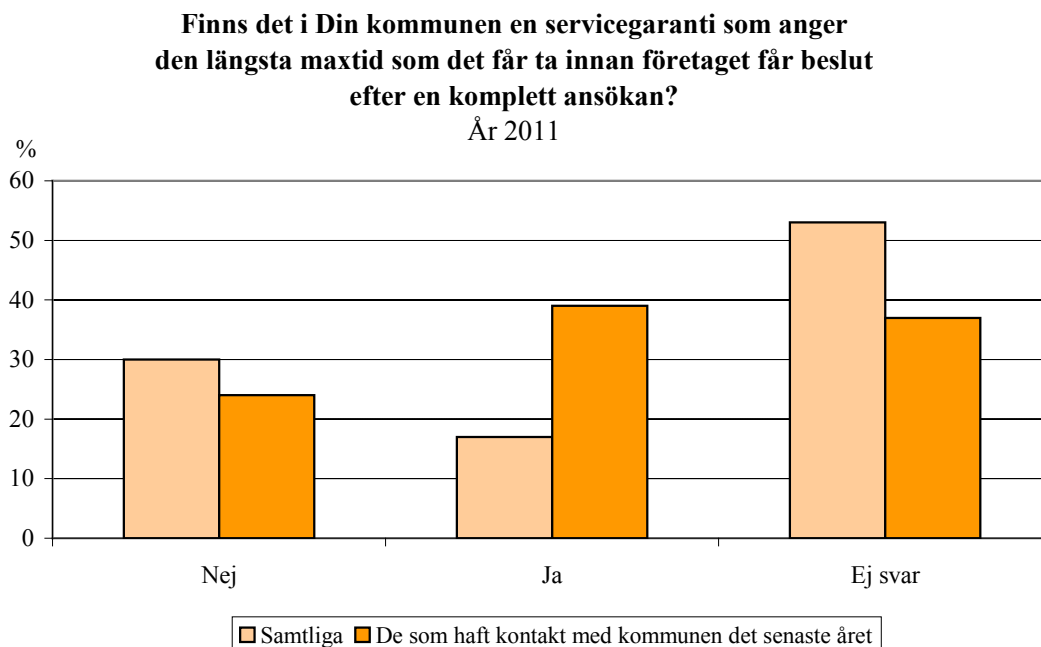
Bland de minsta företagen med 1-9 anställda är det dock alltjämt skatte- och momsreglerna som upplevs som mest besvärliga. 34 procent av de minsta företagen anser att de reglerna är det största tillväxthindret.

Bland företag med 10 till 49 anställda är det arbetsrätten som anses vara det största tillväxthindret och detta gäller även för de största företagen med 50 eller fler anställda.

2.5 Kommunal servicegaranti

NNR har under 2010 och 2011 drivit ett projekt med fokus på kommunal regelförenkling. I Regelbarometern 2011 har vi därför kompletterat med några frågor på detta tema.

Det framgår av undersökningen att färre än var tredje företagare (30 procent) har haft kontakt med sin kommun under det senaste året för att få ett tillstånd eller ett godkännande i någon fråga.

Av den andel företagare som själva har haft kontakt med kommunen om ett tillstånd eller beslut under det senaste året har 39 procent uppfattat att det finns en servicegaranti om maximal handläggningstid i den egna kommunen.

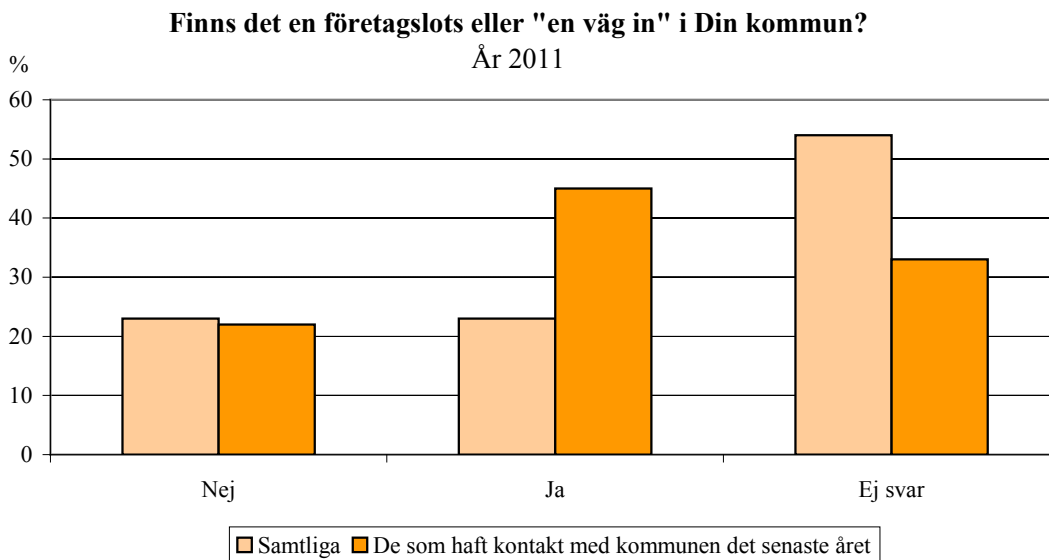
En del av NNRs kommunala regelförenklingsprojekt har varit att granska hur stor andel av Sveriges kommuner som har servicegarantier för serveringstillstånd och bygglov. Frågorna har ställts direkt till kommunernas tjänstemän och 43 respektive 45 procent av kommunerna har uppgett att de har servicegarantier om maximal handläggningstid för serveringstillstånd och bygglov.²

2 <http://www.nnr.se/kommun/>

2.6 Kommunal företagslots eller en väg in

Företagarna i denna undersökning har även fått besvara följande frågeställning "Några kommuner har så kallade företagslotsar som ibland kallas "en väg in till kommunen". Oberoende av vad frågan gäller skall man via samma kontakt få information eller lotsas till rätt handläggare. Finns det en sådan företagslots eller "en väg in" i Din kommun?"

En majoritet av de intervjuade företagarna (54 procent) vet inte om det finns en företagslots eller så kallad "en väg in" i deras kommun. Av alla intervjuade personer är det 23 procent som uppfattat att det finns en kommunal företagslots eller en väg in.

Av företagare som själva har haft kontakt med kommunen om ett tillstånd eller beslut under det senaste året är det nästan varannan (45 procent) som uppfattat att det finns en företagslots eller en väg in. Även bland dem som har haft kontakt det senaste året är det dock en tredjedel (33 procent) som inte vet huruvida det finns en företagslots eller "en väg in".

Mot bakgrund att 88 procent av kommunerna har uppgett till NNR att de har en företagslots eller "en väg in" är det tydligt att företagen i stor utsträckning saknar kännedom om detta.³

³ <http://www.nnr.se/kommun/>

2.7 Öppna svar

De intervjuade företagarna och företagsledarna har även givits möjlighet att ge konkreta förslag på åtgärder som skulle skapa tillväxt i företaget. Generellt kan sägas att de förslag som lämnats tydligt återspeglar svaren på övriga frågor i undersökningen. De områden som de flesta företagen lyfter är skatter, avgifter och arbetsrätt. Några ofta återkommande svar från de minsta företagen med 1-9 anställda är förslag om sänkta arbetsgivaravgifter samt sänkta avgifter och skatter. Bland de större företagen dominerar önskemål om ändrade LAS-regler tillsammans med önskemål om sänkta skatter och avgifter.

Det finns även andra förslag på tillväxtskapande åtgärder som nämnts av ett eller flera företag och dessa är bl.a.

- Behovet av att förenkla lagen om offentlig upphandling (LOU).
- Orimliga miljöregler och otydliga regler för miljöbilar.
- Behov av ändringar/förenklingar i plan och bygglagen (PBL).
- Behov av ungdomslöner och lärlingssystem.
- Bättre infrastruktur.
- Ökat bostadsbyggande.

3. Uppföljning av Regelagendan 2010

NNR gav i Regelagendan 2010 ett flertal rekommendationer för hur det systemövergripande arbetet med regelförenkling behöver förändras. Syftet med dessa systemförslag var att visa på vilka åtgärder som krävs för att skapa ett enklare regelverk och en bättre regelgivningsprocess som både tillgodoser samhällets behov av regleringar och ger förutsättningar för entreprenörskap och ekonomisk tillväxt.

REGELAGENDAN 2010 NNR:S FÖRSLAG TILL SYSTEMÅTGÄRDER ⁴	HÄNDELSER UNDER 2011 REGERINGENS UPPDRAG OCH ÅTGÄRDER ⁵
1. Lyssna på företagen och gör de ändringar som företagen efterfrågar.	Näringsdepartementet aviserade i oktober att regeringen avser att inrätta en särskild Förenklingskommitté som ska behandla förenklingsförslag från näringslivet.
2. Välj alltid de regelalternativ som medför lägst kostnader för berörda företag.	Regeringen har utvidgat Regelrådets mandat när det gäller att ge stöd till kommittéer i arbete med konsekvensanalyser. Tillväxtverket har utvecklat ett nytt metodstöd för att räkna fram administrativa kostnader. Tillväxtanalys har fått ett regeringsuppdrag att senast den 30 april 2012 presentera en ny beräkningsmodell för konsekvensanalyser.
3. Bredda den systematiska diskussionen om regler.	Vid den Regelförenklingsdag som genomfördes på näringsdepartementet den 26 oktober tydliggjorde näringsministern att regeringens ambition med regelförenklingsarbetet är att skapa en märkbar förändring i företagets vardag. Det framgick under dagen att frågan om sänkta administrativa kostnader endast är en del i detta arbete.
4. Utvärdera i efterhand vilka effekter olika regler haft.	Utvärderingar av regelverk har skett i vissa fall - dock inget systematiskt utvärderingsarbete.
5. Nationella konsekvensanalyser av förslag som ska förhandlas inom EU.	Inom regeringskansliet har under 2011 utarbetats nya riktlinjer för departementens arbete med förslag till nya regleringar på EU-nivå - dessa riktlinjer inkluderar dock inte arbetet på myndighetsnivå.
6. Inrätta ett gemensamt register för företagsdata.	Regeringen gav i oktober Bolagsverket i uppgift att till den 20 juni 2012 tillsammans med ytterligare 12 myndigheter ta fram en kartläggning över de uppgiftskrav myndigheterna ställer på företagen.
7. Forskning med fokus på effekter av olika regler och hur de påverkar företag.	Myndigheten för Tillväxtanalys har på regeringens uppdrag studerat sambandet mellan regler och tillväxt.
8. Behov av extern expertis för att ta fram kvalificerade konsekvensanalyser.	Ingen utveckling på området.
9. Inför en huvudregel att nationella krav inte går utöver vad som föreskrivs enligt EU-lagstiftning (s.k. överimplementering eller goldplating).	Ingen utveckling på området.

4 Läs förslagen i sin helhet i bilaga 1

5 Läs en sammanställning av regeringens åtgärder i bilaga 2

Det är nu ett år sedan NNR presenterade Regelagendan 2010 och i tabellen nedan visas en utvärdering avseende vilka insatser som genomförts under 2011 och vad som återstår att göra.

En snabb blick på trafikljusen visar att de lyser rött på tre områden där NNR bedömer att det inte skett några åtgärder under det gångna året. På övriga områden har det skett olika insatser och vår förhoppning är att det vid vår kommande uppföljning år 2012 kommer att lysa grönt i några av fälten nedan.

NNR:S KOMMENTARER UTVÄRDERING AV REGERINGENS ÅTGÄRDER	LJUSSIGNAL
NNR välkomnar en förenklingskommitté sammansatt av både företrädare från regering och näringsliv som kan identifiera strategiskt viktiga förenklingsförslag. Det finns redan ett flertal skarpa förslag på åtgärder som presenterades i anslutning till Regelagendan 2010.	
Regelrådet skriver i sin Årsrapport 2010 att det finns brister i beskrivningen av alternativa lösningar vilket gör det svårt att bedöma om en för företagen mindre kostsam lösning varit möjlig. NNR anser att det - trots regeringens uppdrag och åtgärder - alltså finns ett behov av att utreda alternativa lösningar och se till företagens direkta och indirekta kostnader.	
NNR har i rapporten Företagens totala regelkostnader visat att företagens regelkostnader kan delas in i administrativa, materiella och finansiella kostnader. För att skapa en märkbar förändring i företagens vardag krävs ett bredare fokus som även tar sikte på att sänka de materiella och finansiella kostnaderna.	
Inom EU arbetar kommissionen med att skapa en tydligare struktur för att systematiskt utvärdera effekten av beslutade regler. Denna systematiska struktur behöver skapas även i Sverige. Idag finns krav på uppföljning i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, men det är mycket oklart i vilken utsträckning detta sker.	
Det är bra att de nya riktlinjerna betonar behovet av förenklingsinsatser på ett tidigt stadium i processen. Ett tydligare krav på att upprätta konsekvensutredningar redan i ett tidigt skede vore önskvärt.	
Om ett gemensamt register för företagsdata kan komma på plats under 2012 kommer förhoppningsvis en märkbar förändring i företagens vardag att kunna noteras under 2013 och 2014.	
Det krävs ytterligare forskning kring reglers effekter för att bl.a. visa på regelverkens indirekta effekter för företagens och samhällsekonomis utveckling.	
Regelrådets årsrapport för 2010 visar att av 171 granskade förslag har konsekvensanalyserna fått underkänt i 60 procent av fallen. Anlitande av externa experter skulle kunna höja nivån på de konsekvensutredningar som upprättas.	
Storbritannien har infört ett förbud mot goldplating. I Sverige saknas ett systematiskt arbete för att kartlägga och motverka förekomsten av överimplementering/goldplating.	

4. Bilagor

4.1 NNRs rekommendationer ⁶

1. De ändringar som görs i existerade regelsystem måste vara de som företagen i Sverige efterfrågar. Arbetsformerna måste bli mer resultatnriktade för att snabbare kunna lösa olika problem i regelverken.

NNR efterfrågar åtgärder som syftar till att antingen minska företagets direkta regelkostnader, ta bort oönskade indirekta effekter eller ta bort aspekter av regelsystemet som skapar onödigt irritation. I detta perspektiv bör arbetet i större utsträckning utgå från vad företagen efterfrågar samt vad forskare och övriga experter lyfter fram i form av relevanta åtgärdsområden.

Arbetet måste i större utsträckning inriktas på tillväxtbefrämjande åtgärder och åtgärda de områden där företagen ser ett behov av ändringar. Det kan vara hinder för att utöka själva produktionskapaciteten, hinder för att ta fram nya varor och tjänster, hinder för tillgång till riskkapital etc.

Beträffande arbetsformerna för arbetet ser vi ett behov av att få till stånd en mer resultatnriktad process. Det gäller att åtgärda ett antal prioriterade frågor och på väsentliga områden. Arbetet bör exempelvis kunna hanteras av olika operativa arbetsgrupper med företrädare från näringslivet, berörda myndigheter och departement som får ett klart uppdrag och mandat.

2. Välj det alternativ som medför lägst kostnader för berörda företag.

Varje beslut om nya, eller ändrade, regler innebär avvägningar mellan syftet med regeln och olika möjligheter för att utforma regelverket för att nå målet. NNR anser att konsekvensanalyser av hög kvalitet är en viktig del av beslutsunderlaget för att kunna göra balanserade avvägningar mellan olika intressen och möjliga alternativ. Det handlar enkelt uttryckt om att göra rätt från början med hänsyn till olika berörda intressen.

I samband med diskussioner om valet av styrmedel och hur olika regler ska utformas finns det i flertalet fall olika alternativa lösningar. Utredningar som föregår väsentliga ändringar presenterar i allmänhet ett förslag för varje fråga som ingår i kommittédirektiven. NNR menar att det är ett stort problem i den svenska processen att det sällan förs en diskussion om alternativet som presenterats är det bästa möjliga för att lösa en given fråga.

Utredningar borde i flertalet fall ges öppnare mandat att presentera alternativa lösningar i förhållande till vad direktiven idag uttrycker. I annat fall är risken stor att ansvariga politiker tror sig välja den bästa lösningen, men det är långt ifrån självklart, eftersom förslaget inte har jämförts med några reella alternativa lösningar. Konsekvensanalyser kan vara ett verktyg för att göra en sådan prioritering och det är viktigt att även skälen för valet tydligt dokumenteras.

⁶ NNR, Regelagendan 2010, s. 30-36

Det är dessutom en fråga som regeringen bör driva på alla nivåer i samarbete med övriga EU länder när det gäller valet av gemensamma regler och valet av regleringsalternativ.

3. Bredda den systematiska diskussionen om regler.

NNR har i rapporten argumenterat för att enbart en minskning av administrativa regelkostnader inte räcker för att få till stånd en märkbar förändring i företagets vardag. NNR känner inte till någon empirisk studie som ex post kan påvisa ett samband mellan enbart minskad administrativ börda och tillväxt, som trots allt är regeringens övergripande mål med arbetet.

NNR har utarbetat en metod för att skatta enskilda företags ”totala regelkostnader”. Metoden tillåter skattningar av de administrativa, materiella och finansiella regelkostnader som svenska företag har haft för att följa samtliga krav de mött till följd av lagar och regelverk under ett år.

En konklusion från NNRs projekt om totala regelkostnader och andra undersökningar är att företagen har betydande kostnader för att fullgöra olika krav utöver vad som definieras som administrativ börda. Företagen ser inga skäl till varför väsentliga aspekter ska exkluderas från en systematisk diskussion om regler och dess effektivitet. Att det är politiskt mer komplicerat att diskutera frågor kopplade till de materiella och finansiella kraven behöver inte medföra att väsentliga frågor aldrig kommer upp på agendan. Det måste ligga i såväl statens som företagets intresse att komma fram till så effektiva lösningar som möjligt.

Om inget görs åt själva arbetets inriktning ser NNR det som mycket svårt att komma åt flera av de frågor som företagen lyfter fram och betraktar som relevanta problemställningar. Det arbete som påbörjats beträffande den lokala och regionala nivån är bra och bör fortsätta. I förlängningen måste åtgärder vidtas som kan lösa frågor som exempelvis väsentligt skilda handläggningstider, divergerande rättstillämpning av samma regelverk, tillsynsavgifter som har en klar koppling mellan avgift och motprestation.

Regelförenkling framhålls trots allt i regeringens skrivelse som en process⁷ som primärt syftar till att skapa tillväxt, vilket sannolikt kräver andra former av åtgärder än de som vidtagits under närmast föregående mandatperiod. Företagens olika regelkostnader har börjat uppmärksammas, bland annat i skrivelsen 2008/09:2006, som innehåller ett stycke om att företagets kostnader för att fullgöra sina skyldigheter enligt gällande lagar och regler kan delas upp i administrativa, materiella och finansiella kostnader⁸. NNR efterlyser dock en fortsättning på denna viktiga del och således bör framställningen förutom själva insikten fyllas ut med ett konkret innehåll angående hur, när och vad arbetet ska omfatta.

7 NNR, Regelagendan 2010, s. 30-36

8 Regeringskansliet (2009) Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet, sid 6 och 7

4. Utvärdera i efterhand vilka effekter olika regler haft.

Att besluta om vilka åtgärder som är mest lämpliga är förknippat med svårigheter av flera slag. Exempelvis är det svårt att veta vilken exakt effekt en åtgärd har för att förhindra föroreningar till luften och vilka konsekvenser det har för berörda företag. Ansvariga myndigheter har enligt flera olika lagar och regleringsbrev en skyldighet att inom ramen för sin s.k. tillsyn över lagen en tillhörande skyldighet att "följa utvecklingen och föreslå förändringar" på ett avgränsat område.

Det finns i realiteten med andra ord ett krav på att löpande utvärdera effektiviteten i lagstiftningen, men tyvärr är det endast i undantagsfall som det görs. Det kan ifrågasättas om myndigheterna bör ha rollen att utreda sin egen verksamhet. Med tanke på det ringa antalet utvärderingar som presenteras finner NNR att ansvaret istället bör ligga på en mer oberoende part att genomföra denna form av utvärderingar.

Det finns även behov att studera effekterna av hela regelkomplex, eftersom statliga utredningar nästan uteslutande får uppdraget att titta på väl avgränsade förändringar. Genom tillvägagångssättet blir det allt för sällan en diskussion om helheten.

Förekomsten av s.k. politiskt misslyckande enligt public choice teorin⁹ kan vara ytterligare ett skäl som talar för att effektiviteten i olika regelverk och styrmedel bör ses över med jämna mellanrum.

I flera länder används vad som på engelska kallas "perception surveys"¹⁰ 24, alltså undersökningar om hur företag upplever regler. Enkelt uttryckt handlar det om att ta reda på om den offentliga förvaltningens "kunder" är nöjda. Det vore därmed relativt enkelt för den svenska regeringen att påbörja en utvärdering av resultaten av regel-förenklingsarbetet. Ett flertal myndigheter gör redan kundundersökningar av olika slag, men det gäller att andra typer av frågor måste ställas i dessa undersökningar.

NNR har som redovisats i avsnitt 3 inlett ett arbete som följer upp resultaten av arbetet med regelförenkling i Sverige och skapat den årliga undersökningen Regelbarometern. Undersökningen är tänkt att ge en övergripande bild av företagares syn på frågan om regler, genomförda förändringar och behov. Vi finner att regeringen själv bör göra likartade undersökningar för att få till stånd en mer evidensbaserad inriktning på arbetet och kunna följa utvecklingen över tid.

Sannolikt kommer EU kommissionens arbete med s.k. Smart Regulation, där utvärdering kommer vara en central del, att aktualisera behovet av att Sverige överväger åtgärder för hur vi ska svara upp och delta i Kommissionens framtida utvärderingsarbete.

9 För en översikt, se Berggren, Niclas (2000). "Public Choice". I Norberg, Johan (red) Stat, individ och marknad: sex skolor i samtida samhällsfilosofi. Stockholm: Timbro: 49-82..

10 Den brittiska riksrevisionen National Audit Office har under tre års tid utfört en årlig undersökning med syfte att bedöma om den brittiska regeringens regelförenklingsprogram levererat de resultat som utlovats för näringslivet. Se vidare till exempel United Kingdom National Audit Office (2009) Complying with Regulation: Business Perceptions Survey 2009

5. Genomför och redovisa nationella konsekvensanalyser av förslag som ska förhandlas inom EU.

Genom det svenska medlemskapet i den Europeiska Unionen har vi en stor andel av regelverket som härstammar från beslut fattade i Bryssel. Andelen varierar av naturliga skäl med hänsyn till hur integrerad den gemensamma politiken är inom respektive område. Områden som tull och livsmedel har exempelvis mycket stor andel gemensamma regler, medan exempelvis skatteområdet har relativt sett ett mindre inslag av gemensamma regler där undantaget möjligtvis är reglerna för mervärdesskatt.

För att kunna påverka Kommissionen att presentera regler som är väl anpassade till svenska intressen gäller det att veta hur förslaget kommer påverka dem. Vissa medlemsländer har insett vikten av att väldigt tydligt, tidigt och transparent analysera hur olika förslag kan förväntas påverka det enskilda medlemslandet. Med tanke på att det tar mycket lång tid att få tillstånd ändringar i olika regelverk på EU-nivå gäller det att redan från början få till stånd lösningar som är väl anpassade efter svenska förutsättningar.

I Sverige finns det på vissa områden en beredningsprocess som gör det möjligt att kunna lämna synpunkter på de frågor som ska diskuteras, t ex Jordbruksverket och Livsmedelsverket, medan det på andra områden inte finns någon egentlig extern möjlighet att ta del av vad som ska diskuteras eller lämna synpunkter. NNR finner att Sverige måste arbeta fram enhetliga riktlinjer för hur vi bättre ska hantera olika EU-förslag som ska förhandlas. Det krävs att statsförvaltningen mer öppet redovisar vilka effekter förslaget kan förväntas innebära för Sverige. Olika intressenter bör med en sådan process lättare kunna lämna synpunkter till de som ska företräda Sverige i förhandlingarna.

NNR välkomnade Förvaltningskommitténs förslag som just syftar till att den svenska statsförvaltningen bör agera tidigare i den europeiska beslutsprocessen och därmed i större utsträckning kunna påverka beslut som fattas inom EU. Utredningen föreslår i likhet med NNR att en tidig nationell konsekvensanalys borde ingå i beredningen av en fråga då en svensk ståndpunkt ska utarbetas och i det som kommittén kallade "sömlös beredning". Det är viktigt att arbetet med att förbättra i EU-arbetet fortsätter i linje med Förvaltningskommitténs förslag och proposition 2009/10:175 *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*.

NNR anser att det är för sent att påbörja arbetet med en nationell konsekvensanalys vid genomförandet av ett beslut i svensk rätt, eftersom det då inte går att påverka utformningen av den nya lagstiftningen.

Dessutom borde alla som representerar Sverige på EU-nivå ha i uppdrag att efterfråga konsekvensanalyser från EU-kommissionen av alla förslag med syftet att komma fram till den minst kostsamma lösningen.

6. Inrätta ett gemensamt register för företagsdata så att samma uppgifter inte behöver lämnas in flera gånger till olika myndigheter.

NNR har under lång tid drivit frågan om ett gemensamt register för företagsdata och Bolagsverket har på regeringens uppdrag utrett frågan. Bolagsverket överlämnade i april 2009 sin slutrapport med flera konkreta förslag på hur företagens uppgiftslämnande kan minskas och hur myndigheternas hantering av uppgifter kan samordnas, effektiviseras och återanvändas. Regeringskansliet bereder fortfarande frågan och det är nu hög tid att gå från ord till handling.

7. Inkludera och intensiviera forskningen gällande studier om effekter av olika regler och hur de påverkar företag.

Det finns runt om i världen forskare som intresserar sig för hur institutionerna i samhället utformas och som därmed behandlar frågor om effekterna av olika regelverk. NNR kan konstatera att det för svenskt vidkommande knappast finns någon forskning inom detta område. Tillväxtanalys har fått ett uppdrag som initierar denna forskning i Sverige och uppdraget behöver således förlängas för att arbetet ska kunna ge några långsiktiga resultat.

Syftet med denna typ av forskning är att belysa institutionernas funktionalitet, kartlägga effekter och studera effektiviteten, vilket borde vara intressanta frågeställningar för flertalet politiker. NNR anser att vi behöver bedriva en mer omfattande forskning av denna karaktär även i Sverige.

8. Anlita extern expertis som kan vara behjälplig med kunskaper om lämpliga metoder och tillvägagångssätt för att genomföra kvalificerade konsekvensanalyser. Myndigheterna måste följa upp konsekvenserna av fattade beslut i enlighet med sina skyldigheter.

I Sverige finns det väl beskrivet vad som ska besvaras när det gäller innehållet i konsekvensanalyser. Den svåra frågan är dock "hur" frågorna ska besvaras. I många fall kan det handla om komplexa frågeställningar av naturvetenskaplig och samhälls-ekonomisk karaktär, där det krävs betydande metodstöd för att kunna belysa frågan om förväntade konsekvenser på ett kvalificerat sätt.

För att höja kvaliteten på konsekvensanalyserna måste också tillräckligt stöd ges till de tjänstemän som bereder olika regelförslag. Ett viktigt steg kan därför vara att statsförvaltningen i ökad utsträckning anlitar mer extern expertis. Det skulle till exempel kunna ske med hjälp av konsultfirmor eller experter från den akademiska världen. Det kan sannolikt vara mer resurseffektivt än att staten själv ska bygga upp kompetensen generellt inom statsförvaltningen.

Att säkra kvaliteten på konsekvensanalyser och beslutsunderlag är dock bara ett första steg på vägen mot beslut, som leder till mer ändamålsenliga, kostnadseffektiva och företagsvänliga regler. Nästa steg handlar om att konsekvensanalyserna verkligen måste användas som ett beslutsunderlag. Det är onödigt att lägga resurser på att skapa konsekvensanalyser som antingen utförs rutinmässigt för att de måste göras eller som utförs för att motivera redan fattade beslut.

Ett visst mått av försiktighet är nödvändigt när gäller resultaten i konsekvensanalyser. I och med att de helt utarbetas med ett framtidsperspektiv - ex ante - ska siffror och analyser som används inte betraktas med alltför stor exakthet. Därför har tillämpningen av 8 § i förordningen (2007:1244) stor betydelse. Paragrafen lyder: "En myndighet ska följa upp konsekvenser av sina föreskrifter och allmänna råd. Har de grundläggande förutsättningarna för regleringen ändrats ska den omprövas och en ny konsekvensanalys genomföras."

NNR anser att det är av yttersta vikt att skyldigheten efterlevs och det ansluter även till behovet vi identifierat av att utvärderingar bör göras i större utsträckning än vad som i dag är fallet (se även punkt 2 ovan).

9. Inför som huvudregel att nationella krav inte går utöver vad som föreskrivs enligt EU-lagstiftning.

Det saknas i dag ett systematiskt arbete för att motverka en överimplementering vid införandet av EU-regler. Det förekommer att medlemsländerna, inklusive Sverige, inför ytterligare nationella regler - s.k. gold-plating - i samband med att det införs nya EU-regler. En överimplementering försämrar de svenska företagens konkurrenskraft och tillväxtpotential jämfört med övriga medlemsstater som inte adderar ytterligare krav. Regeringen bör därför aktivt arbeta för att minimera förekomsten av gold-plating.

4.2 Uppdrag inom ramen för regeringens nya förenklingsprogram

Uppdrag inom ramen för regeringens nya förenklingsprogram¹¹

- Uppdrag till Tillväxtverket att lämna förslag på verktyg för att beräkna administrativa kostnader, 22 december 2010.
- Uppdrag till Tillväxtverket att genomföra insatser för att förenkla för företagen på kommunal nivå. Beslutat den 22 juni 2011.
- Uppdrag till länsstyrelserna att genomföra insatser för att förenkla för företagen på länsnivå. Beslutat den 22 juni 2011.
- Uppdrag till Tillväxtanalys att ta fram modeller för att beskriva kostnader och intäkter i en konsekvensutredning. Beslutat den 30 juni 2011.
- Tilläggsdirektiv till Regelrådet. Beslutat den 25 augusti 2011.
- Uppdrag till 13 myndigheter att göra en kartläggning av informationskraven i lag, förordning eller föreskrift som riktar sig till företagen. Bolagsverket har fått ett särskilt uppdrag att koordinera och leda arbetet med kartläggningen. Beslutat den 20 oktober 2011.
- Regeringen har även för avsikt att besluta om direktiv för en kommitté som ska arbeta för ett minskat och förenklat uppgiftslämnande.
- Regeringen har för avsikt att besluta om direktiv för en kommitté som ska arbeta med att följa upp näringslivets förslag inom förenklingsområdet.
- Regeringen har för avsikt att fortsätta arbetet med att utveckla en kunskapsplattform för fortsatt inriktning och prioritering av förenklingsarbetet

11 <http://regeringen.se/content/1/c6/17/91/80/5f568c95.pdf>

Näringslivets Regelnämnds, NNR, medlemmar

- Far
- Fastighetsägarna Sverige
- Finansbolagens Förening
- Fondbolagens Förening
- FöretagarFörbundet
- Företagarna
- Lantbrukarnas Riksförbund
- Svenska Bankföreningen
- Svenska Fondhandlareföreningen
- Svenska Handelskammarförbundet
- Svenska Petroleum Institutet
- Svensk Energi
- Svensk Fjärrvärme
- Svensk Industriförening
- Svenskt Näringsliv

Medverkande

Näringslivets Regelnämnd

Jens Hedström, VD och ansvarig utgivare

Oscar Fredriksson, sakkunnig och rapportförfattare

Näringslivets Regelnämnd, NNR

Näringslivets Regelnämnd, NNR, bildades år 1982 och är en oberoende, politiskt obunden ideell förening helt finansierad av sina medlemmar. Bland medlemmarna finns 15 svenska näringslivsorganisationer och branschförbund som tillsammans representerar drygt 300 000 företag. Det betyder att NNR talar för alla aktiva företag i Sverige som har en anställd eller fler, i alla branscher och av alla storlekar. NNRs uppgift är att förespråka och verka för enklare och mer företagsvänliga regler samt en minskning av företagens uppgiftslämnande i Sverige och EU. NNR samordnar näringslivets granskning av konsekvensanalyser av förslag till nya eller ändrade regler samt koordinerar näringslivets regelförenklingsarbete på nationell- och EU-nivå. Detta fokuserade verksamhetsområde gör att NNR är unikt bland näringslivsorganisationer i Europa.

Mer information om NNR finns på www.nnr.se.

Näringslivets Regelnämnd, NNR
Box 55695
102 15 Stockholm
Telefon: 08-762 70 90
E-post: info@nnr.se
Hemsida: www.nnr.se